

Theoretical study of the problem revealed that the basis of students' autonomy and their self-improvement in the process of interacting in the didactic environment is their individual experience. The individual experience is the source of beliefs that determine personal growth. In the experience the integrity of the individual teacher is expressed, its difference from others that generates the desire to achieve a higher level of professional development – self-realization. In individual experience an effective form of organization of self-developing is implemented. That is the included personal and professional teacher's self-development.

Active exchange of experience in the educational environment determines the professional guideline as teacher's image created in real time in the process of professional interaction and activity, for example, following and comparing activities and personal relationships. Professional guideline for future teachers, as well as for novice teachers is the stated purpose (as a model) of their personal and professional self-development.

Technology of development of student's autonomy is realized in our research in the system of person-oriented approach based on the basic model of three components: "challenge - understanding - thinking" that forms skills of work with received information and is aimed to awaken creative activity. All key areas of multifunctional model of training form a single chain between the philosophical, moral, aesthetic, developing elements, which are the guarantor of education system in matters of student's autonomy.

Key words: self-education, self-development, teacher, individual experiences, personal and professional self-development.

Подано до редакції 27.03.2015.

УДК 378.22.091.33:613/614«712»

© 2015

Новописьменний С.А.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ОСНОВ ЗДОРОВ'Я У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті розглядається проблема формування базових компетентностей майбутніх учителів з основ здоров'я у процесі їх професійної підготовки у педагогічних вищих навчальних закладах. Аналізується навчально-методичне забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів з основ здоров'я, зокрема, склад та структура навчально-методичного комплексу дисципліни. Пропонується практичний підхід до розробки дистанційного курсу як складової навчально-методичного забезпечення для вивчення професійно орієнтованих дисциплін за допомогою Google Sites..

Ключові слова: майбутній учитель з основ здоров'я, професійна підготовка, навчально-методичне забезпечення, навчально-методичний комплекс дисципліни, дистанційний курс.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сьогодні професійна підготовка майбутніх учителів з основ здоров'я (МУОЗ) означає підготовленість їх як фахівців до виховання в учнівській і студентській молоді ціннісного ставлення до життя та власного здоров'я, до здоров'я інших людей, до формування бажання вести здоровий спосіб життя, яке має стати життєвим орієнтиром кожної сучасної людини. Учитель з основ здоров'я, з одного боку, є носієм базових знань про здоров'я, здоровий спосіб життя, культуру здоров'я, а з іншого – суб'єктом навчально-виховного процесу, який зорієнтований на збереження здоров'я учнів (студентів) та власного здоров'я, формування мотивації у дітей та молоді до здорового способу життя. У сучасних умовах інформаційного суспільства підготовка МОУЗ повинна забезпечувати більш інтегровані психолого-педагогічні та медико-біологічні знання, уміння і навички (ЗУН), базові компетентності МУОЗ для ефективної організації педагогічної, здоров'язбережувальної та просвітницької діяльності. Велике значення для реалізації цих завдань є навчально-методичне забезпечення процесу підготовки МУОЗ

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Концептуальні засади організації навчально-виховного процесу у ВНЗ досліджувалися багатьма українськими педагогами та науковцями: О. Бідою, Я. Болюбашем, М. Гончаренко, С. Гончаренком, В. Горашуком, М. Гриньовою, С. Страшком, І. Зязюном, А. Кузьмінським, Н. Ничкало, В. Радулом, М. Фіцулою та ін. Проблемам підготовки навчально-методичного забезпечення навчально-виховного процесу у вищій школі присвячені праці таких дослідників, як О. Гулай, О. Жорнова, Н. Кононець, С. Кустова, В. Матейчик, Я. Рудик, І. Семененко, М. Степко, В. Шинкарук та ін.

Розробкою навчально-методичного забезпечення для підготовки МУОЗ займаються М. Гриньова, М. Гончаренко, С. Страшко, Т. Бойченко, Л. Ващенко, В. Давидюк, О. Савченко, І. Кривич, В. Білик, А. Босенко, Т. Воронцова, С. Дем'яненко, Г. Мегалінська, О. Кучменко, Л. Пакербаяєва та ін.

Незважаючи на велику кількість наукових праць, проблема навчально-методичного забезпечення у педагогічних ВНЗ для формування у МУОЗ базових компетентностей залишається актуальною та недостатньо розробленою.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає в аналізі існуючого навчально-методичного забезпечення та практичних підходах щодо його розробки в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження... Навчально-виховний процес підготовки МУОЗ у педагогічних ВНЗ є системою організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти, який відповідає освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр» відповідно до державних стандартів освіти. Він

організовується з урахуванням науково-педагогічних кадрів ВНЗ, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення, а також сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [1].

В. Бабич, В. Зайцев, О. Нечаєва відзначають, що зараз у педагогічних ВНЗ нарешті розпочалась підготовка МУОЗ, що є важливим кроком у вирішенні проблеми здоров'язбереження української нації, але попереду ще багато проблем у підготовці відповідних фахівців, які потребують своєчасного вирішення. Серед таких проблем найважливішими науковці виокремлюють:

– ретельну розробку та удосконалення навчальних планів підготовки МУОЗ у відповідності зі змістом шкільного предмета “Основи здоров’я”, що є інтегрованим предметом теоретичного напрямку, який було введено до інваріантної частини навчального плану загальноосвітньої школи з метою збереження та зміцнення здоров’я учнівської молоді, завданням якого є формування в учнів свідомого ставлення до свого життя й здоров’я, оволодіння основами здорового способу життя, життєвими навичками безпечної та здорової поведінки [10, с. 8];

– розробку з подальшим удосконаленням навчальних та робочих програм з професійно орієнтованих дисциплін, що сприятимуть МУОЗ необхідними ЗУН у контексті виховання учнів з високим рівнем культури здоров’я, а також формуванню власної культури здоров’я самих студентів;

– розробку навчально-методичного забезпечення: навчальних посібників та методичних рекомендацій з вивчення професійно орієнтованих дисциплін, електронних навчально-методичних матеріалів, дистанційних курсів;

– розробку змісту оздоровчої та педагогічної практик;

– створення відповідних умов на базах практик для ефективного їх проходження;

– оснащення педагогічних ВНЗ необхідним матеріально-технічним забезпеченням тощо [2].

Проаналізуємо навчально-методичне забезпечення підготовки МУОЗ у педагогічному ВНЗ.

Навчально-методичне забезпечення (НМЗ) навчально-виховного процесу підготовки МУОЗ – це сукупність документів, наукових, навчальних, методичних матеріалів, які: описують зміст, встановлюють структуру, визначають результат, регламентують перебіг навчального процесу [3].

Положенням про організацію навчально-виховного процесу у педагогічних ВНЗ визначено основні компоненти НМЗ навчального процесу:

– державні стандарти освіти;

– навчальні плани;

– навчальні програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін;

– робочі програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін

– програми всіх видів практики;

– підручники та навчальні посібники;

– інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять;

– індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів (СРС) з навчальних дисциплін;

– матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять; модульний контроль, контрольні роботи, тести);

– методичні матеріали: для самостійного опрацювання студентами фахової літератури, написання курсових, дипломних робіт/проектів, рефератів тощо [3; 4].

До *державних складових* НМЗ відносяться: державні стандарти освіти; навчальні плани; навчальні програми з усіх нормативних навчальних дисциплін; програми навчальної, виробничої й інших видів практик; підручники і навчальні посібники з грифом Міністерства освіти і науки України.

До *складових НМЗ, які розробляються у ВНЗ*, відносяться: робочі навчальні плани та програми; навчальні програми з вибіркового навчальних дисциплін; навчальні посібники без грифу Міністерства освіти і науки України; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні семестрові завдання для СРС; контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять; контрольні роботи; методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових і дипломних робіт; інші матеріали, які визначає викладач, кафедра, ВНЗ; навчально-методичні комплекси дисциплін (рис. 1.) [1].

Основою НМЗ для підготовки МУОЗ є навчально-методичний комплекс дисципліни.

Навчально-методичний комплекс дисципліни (НМКД) – комплекс спеціально розроблених матеріалів, що є цілісним утворенням і забезпечує опанування студентами певної навчальної дисципліни. Складовими НМКД є:

– матеріали для аудиторної роботи з навчальної дисципліни: плани-конспекти лекцій, плани семінарських і практичних занять, мультимедійний супровід занять;

– матеріали для самостійної роботи студентів (СРС): навчальні підручники та посібники, методичні рекомендації для підготовки до практичних та семінарських занять, матеріали самоконтролю з кожного модуля, індивідуальні завдання, теми творчих робіт тощо;

– матеріали для контролю навчальних досягнень студентів: контрольні питання, контрольні завдання, тести для проведення поточного та підсумкового контролю тощо [3].

Рис. 1. НМКД підготовки МУОЗ у педагогічному ВНЗ

О. Гулай виділяє такі структурні складові НМКД:

1. *Концептуальні засади викладання дисципліни*: навчальна програма дисципліни і робоча навчальна програма курсу, які розкривають зміст та цілі дисципліни, тематичний план викладання (погодинний розподіл теоретичної і практичної складової), інформаційне забезпечення дисципліни; нормативно-правове забезпечення курсу (законодавчі та інструктивні документи).

2. *Теоретична складова дисципліни*: підручник (посібник); конспект лекцій; візуальний супровід курсу (перелік мультимедійних розробок, плакатів, таблиць, схем, макетів тощо); перелік рекомендованих літературних джерел.

3. *Практична складова дисципліни*: плани семінарських і практичних занять; методичні вказівки до виконання лабораторних (практичних) робіт; збірники задач та вправ; ситуаційні завдання з окремих тем курсу; перелік наявного обладнання і матеріалів.

4. *Забезпечення СРС*: тематика рефератів, курсових робіт; методичні рекомендації з виконання курсових, науково-дослідних робіт; методичні рекомендації для СРС, які містять теоретичні пояснення, приклади розв'язання практичних завдань, завдання для самоперевірки (тести, питання, задачі), індивідуальні завдання з окремих тем для поглибленого вивчення дисципліни; довідкові матеріали для самостійної роботи.

5. *Засоби контролю знань з дисципліни*: методичні вказівки щодо проведення вступного, поточного та модульного контролю; екзаменаційні білети; пакет комплексних контрольних завдань для перевірки залишкових знань з дисципліни [5].

Т. Коваль пропонує у структуру НМКД включати «паперову» (традиційну), комп'ютерно-орієнтовану і матеріально-технічну складові. Комп'ютерно-орієнтовані засоби за місцем розміщення інформації поділяються на ті, що знаходяться в комп'ютерних класах, на веб-сторінці викладача та в мережі Інтернет. Дослідниця доводить, що комплексне застосування традиційних та комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання за принципом їх взаємного доповнення підвищує ефективність професійної підготовки студентів [6].

У цілому, НМКД визначає сукупність дидактичних і методичних документів, спрямованих на реалізацію освітніх послуг певної науки або галузі знань. Метою НМКД є забезпечення цілісного навчального процесу з певної дисципліни, який включає визначені «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» (наказ МОН України № 161 від 02.06.1993 р.) форми, методи і засоби навчання у ВНЗ.

Структура НМКД включає:

1. Програма навчальної дисципліни.

2. Робоча навчальна програма дисципліни.
3. Зміст лекційного курсу в роздрукованому вигляді та на сайті кафедри.
4. Інструктивно-методичні матеріали до практичних (лабораторних, семінарських) занять (друкований вигляд та на сайті) з критеріями оцінювання.
5. Перелік завдань або інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи.
6. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ).
7. Форми і види контролю знань студентів:
 - 7.1. Завдання для модульного контролю;
 - 7.2. Екзаменаційні матеріали (білети, тести) – якщо іспит передбачено навчальним планом;
 - 7.3. Пакет комплексних контрольних робіт (ККР) з критеріями оцінювання, рецензією та зразком еталонної відповіді;
 - 7.4. Пакет ректорських контрольних робіт (РКР) з критеріями оцінювання, рецензією та зразком еталонної відповіді.
8. Програма навчальної практики з дисципліни, якщо вона передбачена навчальним планом.
9. Тематика курсових (дипломних), якщо вони передбачені навчальним планом.

Як зазначає Н. Кононець, сучасний НМКД обов'язково має містити електронні навчальні ресурси, під якими розуміє навчально-методичні матеріали, підготовлені на електронних носіях та доступні користувачам через комп'ютерні мережі (Інтранет, Інтернет), мережі мобільного зв'язку або з допомогою "твердих" електронних носіїв (Flash, CD, DVD тощо) [7]. Фактично, кожен з викладачів, який викладає певну дисципліну, сьогодні має запропонувати студентам НМКД у традиційній (паперовій) формі та в електронній – електронний НМКД, який повинен бути доступним кожному студенту або на електронному диску, або через Інтернет. Крім того, аналогом електронних НМКД сьогодні є дистанційні курси.

Українські дослідники Н. Кононець, В. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко визначають *дистанційний курс* як інформаційний продукт, який містить навчально-методичні матеріали до занять та забезпечує цілісний процес, що включає пошук відповідної інформації в мережах, обмін електронними листами як з куратором курсу, так і з іншими слухачами, звертання до баз даних, періодичним інформаційним виданням, розповсюджуваних за допомогою Інтернет [8; 9]. Як правило, дистанційні курси є упорядкованим зібранням НМЗ і організуються у мережі Інтернет за допомогою спеціальних платформ та програм. Вони надають можливість реєстрації для доступу до НМЗ окремої дисципліни, вивчення матеріалів на відстані, консультацій з викладачем, контроль знань через мережу Інтернет. Структуру НМКД для підготовки МУОЗ у педагогічному ВНЗ подано на рис. 2.

Рис. 2. Структура НМКД для підготовки МУОЗ

Одним з практичних підходів щодо розробки НМЗ у сучасних умовах є створення дистанційних курсів за допомогою *GoogleSites* [8]. Нами було розроблено та впроваджено дистанційний курс «Основи здорового способу життя», зареєструватися на який можна з персонального сайту Сергія Новописьменного (сторінка «Дистанційні курси») <http://san26.webnode.com.ua/distantisijni-kursi/>. Реєстраційна форма та посилання на дистанційний курс зображено на рисунку 3:

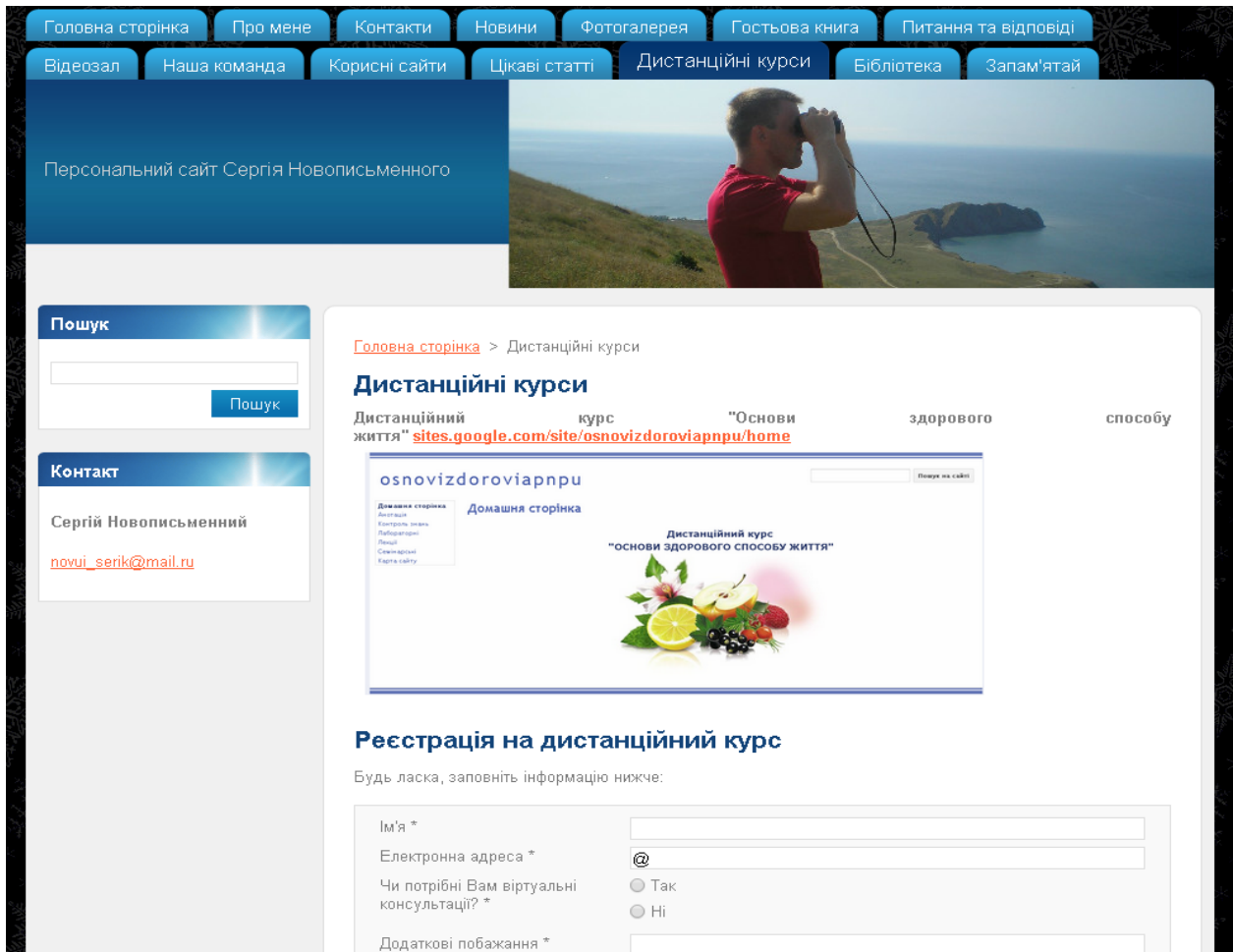

Рис. 3. Дистанційний курс «Основи здорового способу життя»

Висновки... Таким чином, сучасні підходи до розробки навчально-методичного забезпечення процесу підготовки МУОЗ у педагогічних ВНЗ передбачають використання ІКТ та Інтернет-технологій, які уможливають підвищити якість професійної підготовки МУОЗ: оволодіння знаннями, уміннями та навичками, які необхідні МУОЗ для виконання майбутньої професійної діяльності. Використання дистанційних курсів студентами уможливить формування базових компетентностей МУОЗ, особливо, інформаційно-комунікаційних, а також орієнтуватиме їх на освіту протягом життя

Використана література :

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти /Я.Я.Болюбаш. – К. : ВВП «КОМПАС», 1997.– 64 с.
2. Бабич В.І. Підготовка майбутніх учителів основ здоров'я як важлива умова виховання здорової молоді [Електронний ресурс] / В.І. Бабич, В.О. Зайцев, О.В. Нечаєва. – Режим доступу: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-01/10bvibhy.pdf>
3. Жорнова О. Науково-методичне забезпечення навчального процесу у вищій школі: усталені нормативи та сучасні вимоги / Олена Жорнова, Ольга Жорнова // Вісник Книжкової палати. – 2012. – № 2. – С. 29-32.
4. Навчально-методичний комплекс дисциплін фахової підготовки бакалавра за напрямом «Здоров'я людини*» : наук.-метод. зб. / Кол. авт. [заг. ред. С. В. Страшко]. – К. : Освіта, 2013. – 360 с.
5. Гулай О.І. структура навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців у вищій школі / О.І. Гулай // Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. Вип. 127. – 2012. Серія: Педагогіка. – Севастополь, 2012. – С.6-10.

6. Коваль Т.І. Теоретичні та методичні основи професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів: автореф. дис... докт. пед. наук: 13.00.04 / Коваль Т.І. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. – К., 2008. – 40 с.
7. Кононе Н. В. Електронний навчальний ресурс “Інформатика+” як засіб ресурсно-орієнтованого навчання студентів [Електронний ресурс] / Кононец Наталія Василівна // Інформаційні технології в навчальному процесі 2013: Матеріали наук.-практ. Інтернет-конференції / Чернігівський обласний інститут післядипломної пед. освіти імені К. Д. Ушинського. – Чернігів, 2013. – Режим доступу: http://ikt-cn.org/images/kononets_13.pdf
8. Кононе Н. В. Створення дистанційних курсів для ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в коледжі [Електронний ресурс] / Кононе Наталія // Неперервна освіта в педагогічних ВНЗ: стан, проблеми, перспективи : Матеріали Міжнар. Інтернет-конференції (Умань, 24 квітня 2015 р.). – Умань, 2015. – Режим доступу: http://sno.udpu.org.ua/forum/viewthread.php?thread_id=216
9. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс : навч. посіб. / Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. ; за ред. В. М. Кухаренка. – [3-тє вид.]. – Харків : НТУ “ХПІ”, “Торсінг”, 2002. – 320 с.
10. Основи здоров'я програма (рівень стандарту) для учнів 5-9 класів середніх загальноосвітніх навчальних закладів. – К. : Логос. – 2006. – 18 с.

Новописьменный С.А.

УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДЛЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ПО ОСНОВАМ ЗДОРОВЬЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

В статье рассматривается проблема формирования базовых компетенций будущих учителей по основам здоровья в процессе их профессиональной подготовки в педагогических высших учебных заведениях. Анализируется учебно-методическое обеспечение процесса подготовки будущих учителей по основам здоровья, в частности, состав и структура учебно-методического комплекса дисциплины. Предлагается практический подход к разработке дистанционного курса как составной учебно-методического обеспечения для изучения профессионально ориентированных дисциплин с помощью Google Sites.

Ключевые слова: будущий учитель по основам здоровья, профессиональная подготовка, учебно-методическое обеспечение, учебно-методический комплекс дисциплины, дистанционный курс..

Novopysmennyy S.

EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL SUPPORT FOR THE TRAINING OF TEACHERS ON THE BASICS OF HEALTH IN MODERN CONDITIONS

The problem of forming basic competences of future teachers on the basics of health in the process of training in pedagogical universities. Analyzed the educational process and methodological support for training of teachers on the basics of health, including the composition and structure of educational and methodical complex discipline. Proposed a practical approach to developing a distance course as part of the educational methods for the study of professionally oriented subjects using Google Sites.

Key words: future teacher the basics of health, training, educational software, educational-methodical complex discipline, distance course.

Подано до редакції 08.04.2015.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Гриньовою М.В.

УДК 378.141`243

© 2015

Окопна Я.В.

СИСТЕМА MOODLE В ДИСТАНЦІЙНОМУ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ НАВЧАННІ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ: МЕРЕЖЕВА ПІДТРИМКА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

В статті представлено результати дослідження особливостей процесу залучення системи Moodle до комбінованого дистанційного професійно орієнтованого навчання другої іноземної мови майбутніх працівників туристичної сфери. Охарактеризовано з теоретико-методичної точки зору технічно-опційні переваги мережної підтримки навчально-виховного процесу з формування професійно орієнтованої німецькомовної компетентності в продуктивних видах мовленнєвої діяльності та зазначено передумови реалізації такого навчання.

Ключові слова: друга іноземна мова, комбіноване дистанційне навчання, мережева підтримка, нелінгвістичний вищий навчальний заклад, туристичні менеджери.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Потреба в оновленні іномовної вищої професійної освіти в системі нелінгвістичних вищих навчальних закладів (ВНЗ) слідом за Рамковими стандартами Програм з іноземних мов (ІМ) для професійного спілкування та вимогами Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти [2; 12; 15], а також у відповідності до змісту чинних нормативних документів [3; 4; 6 – 9; 11; 13; 14]; є нагальною на сучасному етапі становлення та розвитку новітнього українського суспільства. Сутність цієї тенденції полягає в концепції дистанційної освіти (ДО) через призму всесвітньої системи взаємосполучених комп'ютерних мереж – Інтернету, який становить фізичну основу для розміщення великих об'ємів автентичних інформаційних ресурсів і послуг (це взаємопов'язані гіпертекстові документи Всесвітньої павутини (World Wide